

ביום ההוא	ביום מפלת גוג,
יוֹשֵׁר הַשִּׁיר הַזֶּה בְּאֶרֶץ יְהוּדָה	ישירו את השיר הזה האמור בפסוקים אלו בארץ יהודה:
עִיר עֵז לָנוּ	ירושלים שמאז היתה לנו למעוז ולחוזק,
יְשׁוּעָה יִשִּׁית	גם עכשיו ישים ה' ישועה,
חֻמוֹת	הן לחומות הגבוהות,
וְחַלִּי:	הן לנמוכות (חיל), ולא תשלוט בהם יד האויב.
פֶּתְחוֹ שְׁעָרִים	פֶּתְחוּ אֶת שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם וְאַל תִּפְחָדוּ מֵהָאֹיִב,
וַיָּבֹא גֹי צָדִיק	ויבוא לשם עם צדיק הוא ישראל,
שֶׁמֶר אֲמִנִים:	שהמתין וקיוה לקיום הבטחת ה'.
יֶצֶר	המחשבה (יצר) הזאת,
סָמוֹךְ	שהיה סמוך ובטוח בד',
תִּצָּר	תשמור אותו שלא יפחד מהאויב,
שָׁלוֹם שָׁלוֹם	וד' יתן לו ריבוי של שלום,
כִּי בֶן בְּטוּחַ:	כך ראוי להיות כי בטח בד'.
בְּטַחוֹ בִּיהוָה עֲדֵי עַד	אנשי ישראל יהיו מזרזים אלו לאלו, ויאמרו בטחו בד' לעולם,
כִּי בִּיהוָה צוֹר עוֹלָמִים:	כי בו תלוי החוזק של שני העולמות, עוה"צ ועוה"ב, והכל ממנו.
כִּי הֵשַׁח יִשְׁבִּי מְרוֹם	ה' השפיל את הכשדים שישבו ברום המעלה,
קָרְיָה נִשְׁגְּבָה	גם השפיל כל עיר חזקה,
יִשְׁפִּילָנָה יִשְׁפִּילָה עַד אֶרֶץ יִגְיעָנָה עַד עָפָר:	השפיל אותם השפלה גדולה, עד שהגיעו לארץ ולעפר.
תִּרְמָסָנָה רֶגֶל	הרגלים רמסו אותה,
רִגְלֵי עֲנִי	ומפרש אלו רגלים, רגלי ישראל, שהיו בעבר נכנעים כמו עני,
פַּעְמֵי דָלִים:	וכפל ואמר פעמי דלים, [פעמי הכוונה פסיעות הרגלים].
אֶרֶץ לַצַּדִּיק מִיִּשְׁרָיִם	זו הגדולה תהיה לצדיקים, בגלל שדרכם דרך ישרה.

יֵשֶׁר	אתה ד' שאתה ישר,
מַעֲגֵל צְדִיק תִּפְלֵס:	אתה מודד בכלי המדידה שנקרא פלס, את הדרך של כל צדיק, ואתה רואה שדרכו ישרה.
אֶף אֶרֶח מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה	אפילו בזמן שאתה מביא לנו דרך משפטיך, הכוונה שאתה שופט אותנו ומייסר אותנו בגלות,
קִיּוּנוֹךְ	אעפ"כ אנחנו מקוים אליך ואין אנחנו מתייאשים מהגאולה,
לְשִׁמְךָ	ובגלות אנו מתאווים שיבא נביא ויזכיר לנו שמך,
וּלְזַכְרְךָ תֵּאֲזוּת נֶפֶשׁ:	ויאמר דבר בשמך.
נֶפֶשׁ אִוִּיתִיךָ בַּלִּילָה	אומרת כנסת ישראל, כשאני בגלות שדומה ללילה, נפשי מתאוה אליך,
אֶף רוּחִי בְּקֶרְבִי אֶשְׁחָרֶךָ	כל עוד שרוחי בתוכי אני דורש אותך בתפלה,
כִּי כָאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לָאָרֶץ	כי אני מבין שע"י המשפט שאתה עושה בארץ,
צֶדֶק לְמַדּוֹ יִשְׁבִּי תִבֵּל:	בתבל (תִּבְלֵהֶם המקומות המיושבים בבני אדם), למדו לעשות דברים ישרים.
יַחַן רָשָׁע	וכי ראוי שתתן חנינה לרשע,
בֵּל לְמַד צֶדֶק	שאינו לומד לפחד מהמשפט,
בְּאֶרֶץ נֹכַח חוֹת	ועם כי נמצא בארץ שאנשיה בגלל שראו משפטי ד' למדו לעשות דברים ישרים (נכוחות),
יַעֲוֵל	ממשיך לעשות עוולות,
וְבֵל יִרְאֶה גְאוּת יְהוָה:	ואינו מסתכל ומתבונן בגדלות ד', כי הוא אומר שהכל מקרה, ואין דין ואין דיין ח"ו.
יְהוָה רָמָה יָדָךְ	כשידך רמה, הכוונה שאתה מתגלה בגבורותיך להכות את הרשעים.
בֵּל יַחְזִיין	אינם מסתכלים ומתבוננים שזו יד ד', אלא תולין הכל במקרה.
יַחְזּוּ	לכן ד' יעשה שיראו בעיניהם ישועת ישראל הצדיקים,
וַיִּבְּשׁוּ קִנְיָת עַם	ויתביישו כשיראו את נקמת ד' שנקם לעמו, כי כבר לא יוכלו לתלות שהכל

במקרה, כי יראו שמתוך עמים רבים, רק מעט נושעו,	
עוד דבר הם יראו, משפט נקמתך, שהאש תכלה את אלו הצוררים לד' והם הצרים לישראל.	אִף אִשׁ צָרִיךָ תֹאכְלִים:
ד' תערוך ותסדר לנו שלום,	יְהוָה תִּשְׁפֹּת שְׁלוֹם לָנוּ
שהרי כל המעשים שנעשו לנו הן טוב הן רע,	כִּי גַם כָּל מַעֲשֵׂינוּ
אתה עשית אותם ולא במקרה נעשו, ומכיון שהכל בידך, אנו מבקשים שתכין לנו שלום.	פַּעֲלֹתָ לָנוּ:
בא לרצות את ה' לומר, ראויים אנו לשלום,	
שהרי בגלות אע"פ שהיו עלינו אדונים שניסו למשול בנו	יְהוָה אֵל הַיְנוּ בְּעֵלּוּנוּ אֲדָנִים
בדברים שהם חוץ ממך, רוצה לומר, שלא כרצונך,	זוֹלָתְךָ
אעפ"כ לא פנינו אל האלילים שלהם, רק שמך לבדך הזכרנו.	לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ:
הסיבה שלא עבדנו את האלילים, לפי שהם כמו מתים שאין בהם חיות,	מֵתִים בְּלִי חַיִּי
הם כמו רפאים (היינו המתים שנהיו רפים וחלשים כשמתו),	רָפָאִים
ואינם יכולים לקום על רגליהם,	בְּלִי יָקוּמוּ
לכן צויתה שהם ועובדיהם ישמדו,	לִכֵּן פִּקְדַת וּתְשׁוּמִידָם
ולא נשאר זכר מהם.	וּתֵאבֹד כָּל זֵכֶר לָמוֹ:
פונה אל ד' ואומר לו: ד' אע"פ שהוספת לייסר את ישראל,	יִסְפֹּתָ לַגּוֹי יְהוָה יִסְפֹּתָ לַגּוֹי
בכל זאת כבדוך ולא מרדו בך,	נִכְבְּדָתָ
אע"פ שהרחקת אותם לגלות לקצה הארץ. (מצודות).	רַחֲקֵתָ כָּל קְצוֵי אֶרֶץ:
[פירוש הרד"ק]- אבל לעמך ישראל הוֹסַפְתָּ טוֹבָה גְּדוּלָּה וּכְבוֹד, לפי שעל ידם נהיית מכובד, ולא ע" העמים האחרים, ולכן הרחקת את העמים האחרים עד קצוי ארץ.	
הנביא אומר לד', כשהיו ישראל בגלות והיה צר להם זכרו רק אותך,	יְהוָה בָּצַר פִּקְדוֹךָ

צָקוֹן לַחֹשׁ מוֹסְרֶךָ לְמוֹ:	וכשייסרת אותם שפכו לפניך את לבם בתפלה.
כָּמוֹ הָרָה תִּקְרִיב לִלְדֹת	וכך הם אומרים בתפלתם: כמו אשה הרה שמתקרבת זמן לידתה,
תַּחֲלִיל	תוקפת אותה חלחלה,
תִּזְעַק בַּחֲבִלֶיהָ	וזועקת מצער חבלי הלידה,
כֵּן הֵיינוּ מִפְּנֶיךָ יְהוָה:	כך אנו מתחלחלים ורועדים מפני כעסך.
הָרִינוּ	היינו כמו אשה שהרתה
חָלְנוּ	ועברה חבלי לידה
כָּמוֹ יִלְדְנוּ רוּחַ	ולבסוף הפילה רוח, כך אנחנו סבלנו קושי השעבוד והתנחמנו שעוד מעט מעט תביא את הגאולה,
יְשׁוּעַת בַּל נַעֲשֶׂה אֶרֶץ	אך עדין ללא נעשתה ישועה בארץ,
וּבַל יִפְּלוּ יִשְׂרָאֵל תִּבֹּל:	ועדיין לא קיבלו הגוים מפלה, אלו שכבשו את התבל.
יַחֲיוּ מֵתֶיךָ	מתפלל לד', קרב את היום שיחיו אלו שמתו על קדושת שמך,
נִבְלָתִי יְקוּמוּן	אלו הצדיקים שמתו, הם יקומו, (קורא לגוף הצדיק שנהרג נִבְלָה).
הַקִּיצוּ וְרִנְנוּ שֶׁכֵּנִי עֹפֵר	המתים ששוכנים בעפר יתעוררו וישבחו לד',
כִּי טַל אֹרֶת טַלְךָ	כמו שהטל נותן חיים לצמחים, (אורות – סוג צמח) כך ד' יחיה המתים ע"י טל של תחיה,
וְאַרְץ רַפְּאִים תִּפִּיל:	והארץ תשליך החוצה את המתים שקבורים בה. עכשיו מדבר על מלחמת גוג, ואומר:
לֶךְ עַמִּי בֹא בַּחֲדָרֶיךָ	עמי הכנס לחדרים שלך,
וּסְגֹר דְּלֹתֶיךָ {דְּלֹתֶךָ} בַּעֲדֶךָ	ותסגור הדלתות שלא תינזק, והוא משל לְהִסְתָּר בתשובה ובמעשים טובים,
חֲבִי כִמְעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר {יַעֲבֹר} זָעַם:	תתחבא לזמן מועט ואז יעבור הזעם.
	פסוק זה מדבר על נקמת ד' מאלו שהרגו את ישראל,
כִּי הִנֵּה יְהוָה יֹצֵא מִמָּקוֹמוֹ לִפְקֹד עוֹן יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ עָלָיו	ואמר בדרך משל, ד' יוצא ממקומו לזכור את עוון יושב הארץ, הלא הוא

עשו הרשע שיושב בהר שער, ולשלם לו עונש על מעשיו. כל זמן שלא לקחו ממנו נקמה, נחשב כאילו הדם מכוסה בארץ,	
ועכשיו שד' נוקם, מגלה הארץ את הדם, עד עכשיו נשפך הדם על הארץ,	וּגְלֹתָהּ הָאָרֶץ אֶת דַּמֶּיהָ
והארץ כיסתה על הדם, ומעכשיו לא תכסה עוד על דם הרוגיה.	וְלֹא אֶתְכַסֶּה עוֹד עַל הַרוּגִיָּה:
מדבר עכשיו על מפלת ישמעאל אדום שהיו אומות חשובות, ועל שאר אומות, וישראל גלו לשם.	
ביום ההוא יפקד ד' יהוה בחרבו הקשה והגדולה והחזקה	בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד ד' יְהוָה בְּחַרְבּוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְדוֹלָה וְהַחֲזָקָה
על לויתן	עַל לִוְיָתָן
שהוא כמו נחש גדול שמבריח את הים מן הקצה אל הקצה, הכוונה לישמעאל,	נָחָשׁ בָּרִחַ
ועל לויתן נחש שמרוב ארכו מתקפל ומתעקם לתוך עצמו, הכוונה לאדום,	וְעַל לִוְיָתָן נָחָשׁ עֶקְלָתוֹן
ויהרוג את התנין (דג שדומה במראהו לנחש) שָׂבִיִּים, הם שאר אומות.	וְהָרַג אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בַּיָּם:
ומכיוון שישראל יגאלו, ירימו כולם קול ויאמרו שישראל הוא כרם שמוציא יין משובח, ולא כמו שהיה בעבר שהיו ענבים באושים כמו שכתוב בפ"ה.	בַּיּוֹם הַהוּא כָּרֶם חֲמֵד עֲנֹה לָהּ:
אומר ד', בזמן הגאולה אשמור על הכרם (הוא ישראל), ולא כמו שהיה בעבר כמו שכתוב בפרק ה', "הסר משוכתו והיה לבער פרוץ גדרו".	אֲנִי יְהוָה נֹצְרָה
ובכל רגע ישקה אותו במטר, ולא כמו שהיה בעבר, כמו שכתוב בפרק ה' "ועל העבים אצוה מהמטיר עליו מטר".	לִרְגָעִים אֲשַׁקְנָהּ
כל זה יעשה ד', כדי שלא יחסרו העלים של הכרם,	כֹּן יִפְקֹד עָלֶיהָ
ולכן ישמור עליו ד' ביום ובלילה. הנמשל הוא שד' ישפיע לעם ישראל הרבה טובה.	לַיְלָה וַיּוֹם אֲצַרְנָהּ:
הסיבה שד' ישמור על עם ישראל,	
כי בעצם החֲמָה אינה ממידת ד', אלא ד' מאריך אף, כי אילו היה משתמש עם מידת החֲמָה, היה אומר:	חֲמָה אֵין לִי

מִי יִתְּנֵנִי שְׁמִיר שִׁית	מי יתן לי את הכרם שגידל קוצים שנקראים שמיר ושית,
בְּמִלְחָמָה אֶפְשָׁעָה בָּהּ	והייתי פוסע בה פסיעה אחת,
אֶצִּיתָנָה יָחַד:	והייתי שורף את כולה כאחת במלחמה, שאני נלחם אֶתָּה על כל עוונותיה.
אוּ יַחֲזֵק בְּמַעוֹזֵי	או אם היה מצב שכל אחד מישראל, חוזר להחזיק בתורה,
יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִּי:	שהיא החוזק של ד', היו עושים שלום אתי, ולא הייתי נלחם בהם.
הַבָּאִים	עכשיו מתנבא על זמן הגאולה, בימים הבאים, הם ימי הגאולה,
יִשְׂרָשׁ יַעֲקֹב ב	יתן יעקב שורש,
יִצִּיץ וּפְרַח יִשְׂרָאֵל	והשרשים יצמיחו ציצים ופרחים לישראל, הכוונה שיגדלו מאד, וימשלו למרחוק,
וּמָלְאוּ פָנַי תֵּבֵל תְּנוּבָה:	עד שימלאו את פני התבל בצמחי השדה.
הַכִּמְכַת מִכֹּהוּ הַכֹּהוּ	גם בזמן שהכה הקב"ה את ישראל, האם הכה אותו באכזריות, כמו שהכה את המצרים (שהכו את ישראל) בעשר מכות.
אִם כֹּהֲרֵג הֲרֵגִיו ה' רָג:	האם נהרגו ישראל באכזריות כמו שנהרגו הרוגיו, היינו המצרים שנהרגו בגלל שהרעו לישראל.
בְּסֹאסָאָה	עונש ישראל היה במידה, שחטאו, וד' לא התנהג אתם בכל הכעס.
בְּשִׁלְחָה תִּרְיַבְנָה	ד' שלח שדפון וירקון וארבה בשדות של ישראל, ולא פגע בנפשות בתחילה,
הָגָה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה בְּיוֹם קָדִים:	הסיר את הפרי ברוח קשה שהיא רוח מזרחית.
לֵכֵן	לכן, הואיל ואני אוהב את ישראל ומרחם עליו,
בָּזֹאת יִכְפֹּר עֹן יַעֲקֹב ב	בדבר זה יכופר עון יעקב,
וְזֶה כָּל פְּרִי	ודבר זה יהיה לו כפרי טוב,
הָסֵר חֲטָאתוֹ	שד' יסיר את חטאתו ע"י שימחל לו,
בְּשׁוּמוֹ כָּל אֲבְנֵי מִזְבֵּחַ	שיתנוץ את המזבחות שבנה לע"ז, וישים אותם לפירורים,

כַּאֲבִי גֵר מִפְּצוֹת	כמו אבני סיד (גיר) שהם רכות,
לֹא יִקְמוּ אֲשֶׁרִים	ומעכשיו לא יחזרו להציב אילנות (שנקראים אשרים) לעבדם,
וְחֲמָנִים:	ולא יעשו עוד דמויות שעשויים לעבוד לשמש (שנקראים חמנים על שם החמה).
כִּי עִיר בְּצוּרָה	כי עד עכשיו שעבדו ע"ז. היתה עיר המבצר (החזק) שלהם,
בְּדָד	בדד בלי יושבים,
נֹה מְשֻׁלַּח	מדור משולח מאנשיו,
וְנֶעְזָב כַּמְדָּבָר	והיה נעזב מהם, כמו מדבר שנעזב מאנשים,
שֵׁם יִרְעָה עֵגֶל	ובעיר המבצר היה רועה עגל,
וְשֵׁם יִרְבֵּץ	ושכב לנוח שם,
וְכֹלָה סֶעֱפִיָּה:	וכילה את ענפי האילנות שגדלים שם.
בֵּיבִשׁ קִצִּירָה תִּשְׁבְּרָנָה	עכשיו מנבא על פורענות ישראל ואומר: כשתתמלא סאת עוונותיהם, ישברו מעצמם כמו ענף עץ יבש,
נָשִׁים בָּאוֹת מְאִירוֹת אוֹתָהּ	עם חלש כמו נשים יבואו ויבעירו בה אש, כלומר ישחיתו אותה,
כִּי לֹא עִם בִּינוֹת הוּא	כי ישראל הוא עם שאין לו בינה להבין שממשלתו באה לו מאת ד', ולא בכוחו ועוצם ידו,
עַל כֵּן לֹא יִרְחֲמֵנוּ עֲשֵׂהוּ	לכן לא ירחם עליו ד' שגידל אותו,
וַיִּצְרוּ לֹא יִחַנְּנוּ:	ויוצרו לא יחון אותו.
וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא	עכשיו מסיים את דבריו, על גאולת ישראל וישועתו. ביום הגאולה
יִחַבֵּט יְהוָה	יוציא ד' את ישראל מתוך האומות, כמו אדם שחובט במקל להפריד את התבואה מהקש,
מִשֵּׁב לַת הַנֶּהָר	מחוזק זרימת נהר פרת שבארץ אשור,
עַד נַחַל מִצְרַיִם	עד נחל מצרים הוא הנילוס,
וְאַתֶּם תִּלְקֻטוּ לְאֶחָד אֶחָד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	ואתם בני ישראל תהיו נלקטים אחד אחד מתוכם.
וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא	מדבר על קיבוץ הגלויות ואומר: ביום

הגאולה יתקבצו כולם ויבואו,	
הדבר יהא נראה כאילו תקעו בשופר גדול, להשמיע קול בכל העולם,	יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל
ויבואו אלו שגלו לארץ אשור, ומעולם לא חזרו, (לכן קורא להם אובדים),	וּבָאוּ הָאֲבֵדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר
ואלו שנדחו ממקומם לארץ מצרים,	וְהִנֵּדְחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
וכלם ישתחוו לד' בהר המוריה, במקום המקדש.	וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם:

בַּיּוֹם הַהוּא ביום מפלת גוג, **יוֹשֵׁר הַשִּׁיר הַזֶּה בְּאֶרֶץ יְהוּדָה** ישירו את השיר הזה האמור בפסוקים אלו בארץ יהודה: **עִיר עַז לָנוּ**. ירושלים שמאז היתה לנו למעוז ולחוזק, **יְשׁוּעָה יִשִּׁית** גם עכשיו ישים ה' ישועה, **חֻמוֹת** הן לחומות הגבוהות, **וְחֵל:** הן לנמוכות (חיל), ולא תשלוט בהם יד האויב. **פִּתְחוּ שַׁעֲרֵיכֶם** פתחו את שערי ירושלים ואל תפחדו מהאויב, **וַיָּבֹא גֹי צָדִיק** ויבוא לשם עם צדיק הוא ישראל, **שֶׁמֶר אֲמֵנִים:** שהמתין וקיווה לקיום הבטחת ה'. **יִצָּר** המחשבה (יצר) הזאת, **סָמוּךְ** שהיה סמוך ובטוח בד', **תִּצָּר** תשמור אותו שלא יפחד מהאויב, **שְׁלוֹם שְׁלוֹם** וד' יתן לו ריבוי של שלום, **כִּי בֶן בְּטוּחַ:** כך ראוי להיות כי בטח בד'. **בִּטְחוּ בַיהוָה עַדִּי עַד** אנשי ישראל יהיו מזרזים אלו לאלו, ויאמרו בטחו בד' לעולם, **כִּי בֵּיהֱוָה צוּר עֹלָמִים:** כי בו תלוי החוזק של שני העולמות, עוה"ז ועוה"ב, והכל ממנו. **כִּי הֵשַׁח יִשְׁבִּי מְרוֹם** ה' השפיל את הכשדים שישבו ברום המעלה, **קָרְיָה נִשְׁגְּבָה** גם השפיל כל עיר חזקה, **יִשְׁפִּילָנָה יִשְׁפִּילָה עַד אֶרֶץ יִגְיעָנָה עַד עַפְרָ:** השפיל אותם השפלה גדולה, עד שהגיעו לארץ ולעפר. **תִּרְמָסְנָה רַגְלֵי הָרַגְלִים** רמסו אותה, **רַגְלֵי עָנִי** ומפרש אלו רגלים, רגלי ישראל, שהיו בעבר נכנעים כמו עני, **פְּעַמֵּי דָלִים:** וכפל ואמר פעמי דלים, [פעמי הכוונה פסיעות הרגלים]. **אֶרֶץ לְצַדִּיק מִיִּשְׂרָאֵל** זו הגדולה תהיה לצדיקים, בגלל שדרכם דרך ישרה. **יִשָּׂר** אתה ד' שאתה ישר, **מַעְגַּל צַדִּיק תִּפְלֹס:** אתה מודד בכלי המדידה שנקרא פלס, את הדרך של כל צדיק, ואתה רואה שדרכו ישרה. **אֶף אֶרֶץ מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה** אפילו בזמן שאתה מביא לנו דרך משפטיך, הכוונה שאתה שופט אותנו ומייסר אותנו בגלות, **קִיּוּנוֹךְ** אעפ"כ אנחנו מקוים אליך ואין אנחנו מתייאשים מהגאולה, **לְשִׁמְךָ** ובגלות אנו מתאווים שיבא נביא ויזכיר לנו שמך, **וּלְזַכְרֶךָ תָּאוֹת נֶפֶשׁ:** ויאמר דבר בשמך. **נֶפֶשִׁי אֹיְתִיךָ בְּלִילָה** אומרת כנסת ישראל, כשאני בגלות שדומה ללילה, נפשי מתאוה אליך, **אֶף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָ** כל עוד שרוחי בתוכי אני דורש אותך בתפלה, **כִּי כְּאִשֶּׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לְאֶרֶץ** כי אני מבין שע"י המשפט שאתה עושה בארץ, **צֶדֶק לְמַדּוֹ יִשְׁבִּי תִּבְלִ:** בתבל (תִּבְלִ הם המקומות המיושבים בבני אדם), למדו לעשות דברים ישרים. **יְחֹן רָשָׁע** וכי ראוי שתתן חנינה לרשע, **בַּל לְמַד צֶדֶק** שאינו לומד לפחד מהמשפט, **בְּאֶרֶץ נֹכַח חוֹת** ועם כי נמצא בארץ שאנשיה בגלל שראו משפטי ד' למדו לעשות דברים ישרים (נכוחות), **יַעֲוִל** ממשיך לעשות עוולות, **וּבַל יִרְאֶה גְאוֹת יְהוָה:** ואינו מסתכל ומתבונן בגדלות ד', כי הוא אומר שהכל מקרה, ואין דין ואין דיין ח"ו. **יְהוָה רָמָה יְדָךְ** כשידך רמה, הכוונה שאתה מתגלה בגבורותיך להכות את הרשעים. **בַּל יִחְזִינוּ** אינם מסתכלים ומתבוננים שזו יד ד', אלא תולין הכל במקרה. **יִחְזֹזוּ** לכן ד' יעשה שיראו בעיניהם ישועת ישראל הצדיקים, **וַיָּבֹשׁוּ קִנְאָת עַם** ויתביישו כשיראו את נקמת ד' שנקם לעמו, כי כבר לא יוכלו לתלות שהכל במקרה, כי יראו שמתוך עמים רבים, רק מעט נושעו, **אֶף אִשׁ צָרִיךָ תֹּאכְלֶם:** עוד דבר הם יראו, משפט נקמתך, שהאש תכלה את אלו הצוררים לד' והם הצרים לישראל. **יְהוָה תִּשְׁפֹּת שְׁלוֹם לָנוּ** ד' תערוך ותסדר לנו שלום, **כִּי גַם כָּל מַעֲשֵׂינוּ**

שהרי כל המעשים שנעשו לנו הן טוב הן רע, **פְּעֻלַּת לָנוּ:** אתה עשית אותם ולא במקרה נעשו, ומכיון שהכל בידך, אנו מבקשים שתכין לנו שלום. בא לרצות את ה' לומר, ראויים אנו לשלום, **יְהוָה אֵל הַיְנוּ בְּעֵלוֹנוּ אֲדָנִים** שהרי בגלות אע"פ שהיו עלינו אדונים שניסו למשול בנו **זוֹלַתְךָ** בדברים שהם חוץ ממך, רוצה לומר, שלא כרצונך, **לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ:** אעפ"כ לא פנינו אל האלילים שלהם, רק שמך לבדך הזכרנו. **מִתִּים בַּל יִחְיוּ** הסיבה שלא עבדנו את האלילים, לפי שהם כמו מתים שאין בהם חיות, **רַפָּאִים** הם כמו רפאים (היינו המתים שנהיו רפים וחלשים כשמתו), **בַּל יִקְמוּ** ואינם יכולים לקום על רגליהם, **לִכֵּן פָּקַדְתָּ וַתִּשְׁמַדְם** לכן צויתה שהם ועובדיהם ישמדו, **וַתֵּאבֵד כָּל זֵכֶר לָמוֹ:** ולא נשאר זכר מהם. **יִסְפָּתָ לַגּוֹי יְהוָה יִסְפָּתָ לַגּוֹי** פונה אל ד' ואומר לו: ד' אע"פ שהוספת לייסר את ישראל, **נִכְבְּדָתָ** בכל זאת כבודך ולא מרדו בך, **רַחֲמֶתָ כָּל קִצּוֹי אֶרֶץ:** אע"פ שהרחקת אותם לגלות לקצה הארץ. (מצודות). [פירוש הרד"ק]- אבל לעמך ישראל הוֹסַפְתָּ טוֹבָה גְּדוּלָּה וְכָבוֹד, לפי שעל ידם נהיית מכובד, ולא ע" העמים האחרים, ולכן הרחקת את העמים האחרים עד קצוי ארץ. **יְהוָה בָּצַר פְּקֻדוֹיךָ** הנביא אומר לד', כשהיו ישראל בגלות והיה צר להם זכרו רק אותך, **צָקוֹן לַחֹשׁ מוֹסְרֶךָ לָמוֹ:** וכשייסרת אותם שפכו לפניך את לבם בתפלה. **כְּמוֹ הָרָה תִּקְרִיב לִלְדֹת** וכך הם אומרים בתפלתם: כמו אשה הרה שמתקרב זמן לידתה, **תִּחִיל** תוקפת אותה חלחלה, **תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ** וזועקת מצער חבלי הלידה, **כֵּן הָיִינוּ מִפְּנֶיךָ יְהוָה:** כך אנו מתחלחלין ורועדים מפני כעסך. **הָרִינוּ** הָיִינוּ כמו אשה שהרתה **חֲלֵנוּ** ועברה חבלי לידה **כְּמוֹ יִלְדֵנוּ רוּחַ** ולבסוף הפילה רוח, כך אנחנו סבלנו קושי השעבוד והתנחמנו שעוד מעט מעט תביא את הגאולה, **יְשׁוּעַת בַּל נַעֲשֶׂה אֶרֶץ** אך עדין ללא נעשתה ישועה בארץ, **וּבַל יִפְּלוּ יִשְׂרָאֵל תִּבְּלִי:** ועדיין לא קיבלו הגוים מפלה, אלו שכבשו את התבל. **יִחְיוּ מִתֵּינָךְ** מתפלל לד', קָרַב את היום שיחיו אלו שמתו על קדושת שמך, **נִבְלָתִי יִקְוֹמוּ** אלו הצדיקים שמתו, הם יקומו, (קורא לגוף הצדיק שנהרג נִבְלָה). **הַקִּיצוּ וְרִנְנוּ שְׁכֵנֵי עִפְרָיִם** המתים ששוכנים בעפר יתעוררו וישבחו לד', **כִּי טַל אֹרֹת טַלְךָ** כמו שהטל נותן חיים לצמחים, (אורות – סוג צמח) כך ד' יחיה המתים ע"י טל של תחיה, **וְאֶרֶץ רַפָּאִים תִּפְּלִי:** והארץ תשליך החוצה את המתים שקבורים בה. עכשיו מדבר על מלחמת גוג, ואומר: **לִךְ עִמִּי בְּאֶבְחָדְרֶיךָ** עמי הכנס לחדרים שלך, **וּסְגֹר דְּלֹתֶיךָ {דְּלֹתֶיךָ} בַּעֲדֶךָ** ותסגור הדלתות שלא תינזק, והוא משל לְהִסְתַּר בתשובה ובמעשים טובים, **חֲבִי כְמַעַט רָגַע עַד יַעֲבוֹר {יַעֲבֹר} זָעַם:** תתחבא לזמן מועט ואז יעבור הזעם. פסוק זה מדבר על נקמת ד' מאלו שהרגו את ישראל, **כִּי הִנֵּה יְהוָה יוֹצֵא מִמָּקוֹמוֹ לִפְקֹד עוֹן יוֹשֵׁב הָאָרֶץ עָלָיו** ואמר בדרך משל, ד' יוצא ממקומו לזכור את עוון יושב הארץ, הלא הוא עשו הרשע שיושב בהר שעיר, ולשלם לו עונש על מעשיו. כל זמן שלא לקחו ממנו נקמה, נחשב כאילו הדם מכוסה בארץ, **וְגִלְתָּה הָאָרֶץ אֶת דְּמֵיהָ** ועכשיו שד' נוקם, מגלה הארץ את הדם, עד עכשיו נשפך הדם על הארץ, **וְלֹא תִכְסֶּה עוֹד עַל הָרוּגֶיהָ:** והארץ כיסתה על הדם, ומעכשיו לא תכסה עוד על דם הרוגיה. מדבר עכשיו על מפלת ישמעאל אדום שהיו אומות חשובות, ועל שאר אומות, וישראל גלו לשם. **בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד יְהוָה בַּחֲרָבוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְּדוּלָּה וְהַחֲזָקָה** ביום ההוא ישגיח ד' להביא פורענות בחרבו הקשה הגדולה והחזקה **עַל לִוְיָתָן** על הלויטן **נַחֲשׁ בָּרַח** שהוא כמו נחש גדול שמבריח את הים מן הקצה אל הקצה, הכוונה לישמעאל, **וְעַל לִוְיָתָן נַחֲשׁ עֲקָלָתוֹן** ועל לויטן נחש שמרוב ארכו מתקפל ומתעקם לתוך עצמו, הכוונה לאדום, **וְהָרַג אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בַּיָּם:** ויהרוג את התנין (דג שדומה במראהו לנחש) שְׂבִיִּים, הם שאר אומות. **בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַם חֲמֵד עָנּוּ לָהּ:** ומכיוון שישראל יגאלו, ירימו כולם קול ויאמרו שישראל הוא כרם שמוציא יין משובח, ולא כמו שהיה בעבר שהיו ענבים באושים כמו שכתוב בפ"ה. **אֲנִי יְהוָה נִצְרָה** אומר ד', בזמן הגאולה אשמור על הכרם (הוא ישראל), ולא כמו שהיה בעבר כמו שכתוב בפרק ה', "הסר משוכתו והיה לבער פרוץ גדרו". **לְרִגְעִים אֲשַׁקְנָה** ובכל רגע ישקה אותו במטר, ולא כמו שהיה בעבר, כמו שכתוב בפרק ה' "ועל העבים אצוה מהמטיר עליו מטר". **כֵּן יִפְקֹד עָלֶיךָ** כל זה יעשה ד', כדי שלא יחסרו העלים של הכרם, **לַיְלָה יוֹם אֶצְרְנָה:** ולכן ישמור עליו ד' ביום ובלילה. הנמשל הוא שד' ישפיע לעם ישראל הרבה טובה. הסיבה שד' ישמור על עם ישראל, **חֲמָה אֵין לִי** כי בעצם החֲמָה אינה ממידת ד', אלא ד' מאריך אף, כי אילו היה משתמש עם מידת החמה, היה אומר: **מִי יִתְּנִי שְׁמִיר שִׁית** מי יתן לי את הכרם שגידל קוצים שנקראים שמיר ושית, **בְּמִלְחָמָה אֶפְשָׁעָה בָּהּ** והייתי פוסע בה פסיעה אחת, **אֶצִּיתְנָה יָחַד:** והייתי שורף את כולה כאחת

במלחמה, שאני נלחם אתה על כל עוונותיה. **או יחזק במעוזי** או אם היה מצב שכל אחד מישראל, חוזר להחזיק בתורה, **יעשה שלום לי שלום יעשה לי:** שהיא החוזק של ד', היו עושים שלום אתי, ולא הייתי נלחם בהם. **הבאים** עכשיו מתנבא על זמן הגאולה, בימים הבאים, הם ימי הגאולה, **ישרש יעקב** יתן יעקב שורש, **יצץ ופרח ישראל** והשרשים יצמיחו ציצים ופרחים לישראל, הכוונה שיגדלו מאד, וימשלו למרחוק, **ומלאו פני תבל תנובה:** עד שימלאו את פני התבל בצמחי השדה. **הכמכת מכהו הכהו** גם בזמן שהכה הקב"ה את ישראל, האם הכה אותו באכזריות, כמו שהכה את המצרים (שהכו את ישראל) בעשר מכות. **אם כהרג הרגיו הרג:** האם נהרגו ישראל באכזריות כמו שנהרגו הרוגיו, היינו המצרים שנהרגו בגלל שהרעו לישראל. **בסאסאה** עונש ישראל היה במידה, שחטאו, וד' לא התנהג אתם בכל הכעס. **בשלחה תריבנה** ד' שלח שדפון וירקון וארבה בשדות של ישראל, ולא פגע בנפשות בתחילה, **הגה ברוחו הקשה ביום קדים:** הסיר את הפרי ברוח קשה שהיא רוח מזרחית. **לכן** לכן, הואיל ואני אוהב את ישראל ומרחם עליו, **בז את יכפר עון יעקב** בדבר זה יכופר עון יעקב, **וזזה כל פרי** ודבר זה יהיה לו כפרי טוב, **הסר חטאתו** שד' יסיר את חטאתו ע"י שימחל לו, **בשומו כל אבני מזבח** שינתוץ את המזבחות שבנה לע"ז, וישים אותם לפירורים, **כאבני גר מנפצות** כמו אבני סיד (גיר) שהם רכות, **ל א יקמו אנשים** ומעכשיו לא יחזרו להציב אילנות (שנקראים אנשים) לעבדם, **וחמנים:** ולא יעשו עוד דמויות שעשויים לעבוד לשמש (שנקראים חמנים על שם החמה). **כי עיר בצורה** כי עד עכשיו שעבדו ע"ז. היתה עיר המבצר (החזק) שלהם, **בדד** בדד בלי יושבים, **נוה משלח** מדור משולח מאנשיו, **ונעזב כמדבר** והיה נעזב מהם, כמו מדבר שנעזב מאנשים, **שם ירעה עגל** ובעיר המבצר היה רועה עגל, **ושם ירבץ** ושכב לנוח שם, **וכלה סעפיה:** וכלה את ענפי האילנות שגדלים שם. **ביב ש קצירה תשברנה** עכשיו מנבא על פורענות ישראל ואומר: כשתתמלא סאת עוונותיהם, ישברו מעצמם כמו ענף עץ יבש, **נשים באות מאירות אותה** עם חלש כמו נשים יבואו ויבעירו בה אש, כלומר ישחיתו אותה, **כי לא עם בינות הוא** כי ישראל הוא עם שאין לו בינה להבין שממשלתו באה לו מאת ד', ולא בכוחו ועוצם ידו, **על כן לא ירחמנו ע שהו** לכן לא ירחם עליו ד' שגידל אותו, **וי צרו לא יחננו:** ויוצרו לא יחון אותו. **והיה ביום ההוא** עכשיו מסיים את דבריו, על גאולת ישראל וישועתו. ביום הגאולה **יחבט יהוה** יוציא ד' את ישראל מתוך האומות, כמו אדם שחובט במקל להפריד את התבואה מהקש, **משב לת הנהר** מחוזק זרימת נהר פרת שבארץ אשור, **עד נחל מצרים** עד נחל מצרים הוא הנילוס, **ואתם תלקטו לאחד אחד בני ישראל:** ואתם בני ישראל תהיו נלקטים אחד אחד מתוכם. **והיה ביום ההוא** מדבר על קיבוץ הגלויות ואומר: ביום הגאולה יתקבצו כולם ויבואו, **יתקע בשופר גדול** הדבר יהא נראה כאילו תקעו בשופר גדול, להשמיע קול בכל העולם, **ובאו האבדים בארץ אשור** ויבואו אלו שגלו לארץ אשור, ומעולם לא חזרו, (לכן קורא להם אובדים), **והנדחים בארץ מצרים** ואלו שנדחו ממקומם לארץ מצרים, **והשתחוו ליהוה בהר הקדש בירושלם:** וכולם ישתחוו לד' בהר המוריה, במקום המקדש.